

Doğu Batı Arasında İslam Birliđi İdeali

Vefatının 10. Yılında
Aliya İzzetbegoviç

*Vefatının 10. Yılında Aliya İzzetbegoviç
Doğu Batı Arasında İslam Birliđi İdeali Sempozyumu Bildirileri
26 Ekim 2013, Üsküdar*

Editör
Merve Akkuş Güvendi

İslam Birlięi İdealine Mülhem Genç Müslümanlar Örgütü ve Kadın Kolu

Amina Şiljak Jesenković

Sempozyumun başlığındaki “İslam Kardeşliği İdeali” kavramı dikkatimi çekti. Bu ideal ütopya mı yoksa hayata geçirebileceğimiz bir unsur mudur? İşte bu kardeşlik yüzeysel bir İslamiyet yaşadığımızda veya yaşadığımızı iddia ederek kendimize de, Yüce Hakk’a da yalanlar uydurduğumuzda kesinlikle hayaldir. İslam şartlarına göre bizden şahadet, namaz, oruç, zekât ve hac talep edilir. Bütün bunları yaparken kardeş olabiliriz.

Peki kardeş derken, Yusuf’un kardeşlerinin, yahut Yakub peygamberin on veya on bir oğlunun Müslüman olmadığını iddia etmeye kimin cesareti var? Onlar sadece babalarının gösterdiği özel ilgi ve sevgiden dolayı Yusuf’u kıskanmışlardır. İnsanlık hâli, anlaşılır. Hatta onlara karşı empati duyabiliriz. Yusuf’u parasından değil, Züleyha’nın onun için yaptıracağı saraydan dolayı değil, Mısır Valisi olacağını bildikleri için değil, sadece ortak babalarının hepsine karşı aynı sevgi göstermesini istediklerinden kıskanmışlardır. Bu kardeşlikte, galiba bir şeyler eksik... Hucurat Suresi’ndeki ifadeyi kullanırsak, “aramızda ölmüş kardeşinin etini tatmayan var mı”? Günde kaç öğün dedikodu, gıybet, zann, iftira, arabozuculuk... Eksiğimiz nedir? Allah Hucurat Suresi’ndeki ifadeyi kullanırken kime hitap ediyor: Ayetin başında ey imana ermiş olanlar diyor. Hucurat Suresi’nin on dört ayetinde Müslüman ve mümin kavramları arasında fark belirtilmektedir: “*Bedeviler ‘İnandık’ dediler. De ki: Siz iman etmediniz, ama ‘Boyun eğdik.’ deyin. Henüz iman kalplerinize yerleşmedi.*” Aynı surenin onuncu ayetinde Yüce Hakk diyor ki: “*Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki esirgenesiniz*”¹ İşte bu imandan gelen uhuvvet unsurunu bir yerde kaybetmiş oluyoruz. Dolayısıyla iffetli ve namuslu olma özelliğimiz nerede? Kardeşler arasında

1 Türkiye Diyanet Vakfı [TDV] (2004), Kur’an-ı Kerim ve Açıklamalı Meal’inden faydalanılmıştır.

iyilik yapma, iyilikte bulunma, birine bağıшта bulunma, karşılık beklemeden bağıшта bulunma, lütuf ve kerem gibi hasletlerde de kayıp. Gördüğümüz kötülüğe karşı iyilikte bulunma anlamı ihvana özgü, yani tasavvuf terminolojisinde bulunan bir anlam. Aynı kelimenin bir anlamı daha var: Allah'ı gördüğün gibi ibadette bulunma. İşte aradığımız kelime "ihсандır". Kelime derken – dil dışı gerçeği olan gösterilenin göstergesi oluyor. Söz konusu kelime zihnimde kavram olarak bulunmaktadır. Peki ya dil dışı gerçeği olarak nerede? İslam, iman ve ihsanı bir arada ve tüm anlamlarıyla yaşayan ihvan dışında zor bulabiliriz.

Böyle uzunca bir girizgâh yazmakla kastım dil bilgisinden dönme bir edebiyatçı olarak alana yakın kavramlarla Genç Müslümanlar Örgütünün artılarını ve eksilerine tarafsız bir şekilde yaklaşmaktır.

1939 senesinde Mustafa Busulaciç, Hasan Biber, Halid Kaytaz, Esad Karacuzoviç gibi genç lise ve üniversite öğrencileri tarafından kurulan Genç Müslümanlar Örgütünün asıl hedefi İslamiyeti bir dogma olarak değil de bir yaşam tarzı olarak uygulamaktı. Genç Müslümanlar Örgütü, fikirleri ve faaliyetleri, Ömer Behmen'in yazdığı, Nevzat Akkuş ile Amina Yazar'ın Türkçeye kazandırdıkları, Ant Kreatif Yayınları'nın yayımladığı Genç Müslümanlar 1939-2005 başlıklı kitap sayesinde Türk kamuoyuna yaklaştırılmıştır. Ancak rahmetli Ömer Behmen'in (2008) kitabında örgütün hedeflerini açıklarken kullandığı "*Cemaat, Edep, Şura, Amel: dört temel prensibimizdi. Dervişler çok güzel, zikir sayesinde Allah ile olan bağlarını koruyorlar ama etraflarına faydaları yok. Biz elle ortaya birşeyler koyabilen cemaat istiyoruz. Gece isteyen ibadetini yapacak ama gündüzleri diğer Müslümanlar için çalışacaklar.*" sözleri dikkatimi çekti. "*Dervişler çok güzel, zikir sayesinde Allah ile olan bağlarını koruyorlar ama etraflarına faydaları yok.*" ifadesini kullanmak mümin, zakir, derviş, ihvan kavramlarının ne anlama geldiğini, Osmanlı Devletinde Ahilik teşkilatının ne demek olduğunu, neye dayandığını, tekke kurallarının ne olduğunu bilmek anlamına gelir. Genç Müslümanlar Örgütünün 1939 kuruluş senesini gözönüne alırsak, elli yıl öncesine kadar canlı bir şekilde Bosna-Hersek'te yaşanan Osmanlı geleneğinden kopmak, hatta Bosna'da yaşanan bir tasavvuf geleneğinin değerlerini yok saymak oldukça ciddi bir mesele. Gaflet unutmak demektir. Gaflet unutturmanın da sonucu olabilir. Dinî eğitimini İstanbul'da, tasavvuf eğitimini Konya veya Bursa'da almak yerine artık sömürülmüş Arap ülkeleri din eğitim merkezi oldu... Hani mezkûr Hucurat Suresi'nin on birinci ayeti şöyledir: "*Ey iman edenler! Bir topluluk diğer bir toplulukla alay etmesin. Belki de onlar, kendilerinden daha iyidirler. (Kadınlar da kadınları alaya almasınlar. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kendi kendinizi ayıplamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın.)*" Kusursuz olan sadece Yaratan'dır. Kusurlu yaratıklar ancak O'nun kusursuzluğunu şahadet ederler.

Bin kadar üyesi olan bu Genç Müslümanlar Hareketi II. Dünya Savaşı'nda antifaşist ve antikomünist (mademki komünizm agresif bir şekilde dinî değerleri inkâr ediyordu) bir örgüt olarak faaliyetlerde bulunuyordu. Bunların faaliyetleri ve hayatları mitinglerden, çağırış bağırışlardan, futbol maçı olmuşçasına taraftar çılgınlıklarından ibaret değildi. Savaşta kapı kapı dolaşa-

rak Doğu Bosna veya Hersek bölgelerinden Çetnikler tarafından sürgün edilen çocuk, kadın ve yaşlı muhacirleri barındırmak, giydirmek, karınlarını doyurmak için yardım toplayarak canla başla mücadele ediyorlardı. Karşılık beklemeden iyilikte bulunuyorlardı. İhsanları yani.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Komünist Yugoslavya iktidarı bu hareketi susturmak kastıyla en itibarlı ve en olgun üyelerini ölüm cezasına çarptırmıştır. Preporod Kültür Derneği Kuruluş toplantısında Komünist Yugoslavya'nın temel unsurlarından eşitlik-kardeşliğe dil uzatan Aliya İzetbegoviç'e hapis cezası verilmişti. "Dinime ve milletime saygı göstermeyen kardeşim değil." dediğinden dolayı. Çünkü o zamanlarda her Yugoslavyalı kardeşti, ancak onlardan bazıları daha kardeş veya "sünnetsiz iyi - sünnetli kötü" diye Orwelce sloganlar geçerliydi. Peki ya örgüt üyeleri olan kadınlar? Yaşlarına göre eğitim almış, asil, bilinçli yirmili yaşlarındaki kızlar ne oldu? Onların arasında ileri gelenler üniversite eğitimlerini yarıda bırakmışlardı. Tembellikten veya zengin bir evlilikten dolayı değil, bir yargılama olmadan, gözaltı sürecinden sonra kamuda zorunlu çalışma ile cezalandırıldılar. Nasıl yani? Yugoslavya Federal Ordusu subayları, polis komiserleri ve benzeri, o sırada henüz okuma yazmayı doğru dürüst çözememiş yeni elit tabakanın ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan kooperatiflerde zorunlu çalıştılar. Güzel eğitimli şehirli kızlar tarlalarda çalıştırılıyordu. Kimi bir buçuk sene, kimi iki, kimi de iki buçuk sene... İnsan hakları kuruluşları bugün buna kölelik derler. Bu da Yugoslavya'da demokrasi kavramının bir okunuşu.

Çıktıklarından sonra bu zorunlu çalışma veya hapis cezaları yüzlerinin karaları mı oldu? Ya sizce? Eğitimlerini, İslamiyeti hayata geçirmelerini, ihsanlarını, imanlarını, bilinçlerini kimse alamadı ki yüzlerinde herhangi bir leke olsun. Kimi geçimini sağlamak için çalışmaya başlayıp üniversite eğitimini tamamlayamadı, kimi de ebeveyn veya akraba desteğiyle her şeye rağmen diplomasını aldı. Kimi hapisten hemen sonra, kimi biraz geç, otuz yaşlarında ancak evlendiler. Ama bu kadınların her biri kendi mesleğinde çok başarılı, çalışkan, ötekinin hakkına her zaman sahip çıkan, dedikodu, gıybet, iftira, zarlardan korunan kişilerdi. Anne olduklarında –çoğu da anne olmuş– çalışıyor olmalarına rağmen çocuklarının eğitimini, onlara edep vermeyi ihmal etmemişlerdi. Çocuklarına karşılık beklemeden iyilik yapmayı öğretmişlerdi. Ötekilerin hakkına sahip çıkmayı da. Kendi yaşamlarıyla, tercihleriyle çocuklarına da kendi değer standartlarını bulaştırmışlar; dinde zorlama yoktu, dini sevdirmeye vardı; bu Genç Müslüman kadınlarının çocukları arasında çocukluklarından itibaren bugüne kadar, yani ellilerine, altmışlarına kadar bir bağlılık, bir kardeşlik vardı. O çocuklar anneleri Hakk'ın rahmetine kavuştuktan sonra ebeveynlerinin dostlarına sahip çıkan insanlar oldular. Rahmetli Aziza teyzemin oğlu Haris, kızı Feriha, rahmetli Nigar teyzemin kızları Taida ile Mihra yüzünden kendimi son derece zengin hissediyorum. Alınmaz, satılmaz, pahası biçilmez bir servet bu kardeşliktir. Mezkur kadınların yirmi ile otuz arası yaşlarındaki torunları da bu hakiki kardeşlik geleneğinin sağlam devamıdır. Kervan yolda düzeldi de, geçen zaman içerisinde kimlikleri hakkında daha çok bilgi edinen, dinini farklı bir şekilde yaşayanlarla alay etmeyen, kimseye karşı ön yargılı olmayan, şuurlu ve öz güvenleri olan bu üçüncü ku-

şak ümit vericidir. Peki, böyle bir çevrede küçük olsa bile, böyle bir ortamda Aliya'ların ortaya çıkması hiç garip olur mu?

Evet, bunu da ilave edeyim: Hepsi aynı desem yalan yanlış olur. Genç Müslümanların hepsi gördükleri haksızlıklardan sonra entelektüel olarak, manevi olarak, ilerlemeye devam etti diyemeyeceğim. Bir kısmı da cezalandırıldıkları dönemde durdukları noktadan devam edemedikleri, yeni bilgi edinmeye pek çok gayret göstermedikleri de bir gerçektir. Aynı sloganlar üzerine dönüp hayat mücadelesiyle devam etmek zorunda kalmışlardı. İnsan-ı kamil kavramı ise farklı bir diskura ait. Yugoslavya'nın demokratikleşme sürecinde, Bosna-Hersek'te özellikle, İslami değerlerine sahip çıkan Boşnak kesimi arasında söz konusu Genç Müslümanların da rolü oldukça büyüktü. Bir kısmı da bizzat SDA'nın kuruluşundan beri partide yer almışlardı. Makam, mevki paylaşımına gelince iktidar parti mensupları olarak ta belirli makamları elde edenler oldu, kendileri veya varisleri arasından. Peki, iktidar veya makama özgü hastalıklardan muaflar mıydı? İktidarın da, makamın da zor bir imtihan olduğunu tarihten de, yaşadıklarımızdan da biliyoruz. İşler, toplantılar, etrafta dalkavuklar çok olunca, zikre vakit kalmıyor. *"Kim Rahman'ın zikrini görmezlikten gelirse, biz bir şeytana onun 'üzerini kabukla bağlattırırız'; artık bu, onun bir yakın dostudur. Gerçekten bunlar (bu şeytanlar), onları yoldan alıkoymaları; onlar ise, kendilerinin gerçekten hidayette olduklarını sanırlar."* (Zuhur Suresi, 36-37). Ve gerçekten halk ve medyanın "rüşvet" olarak nitelediği; hukukun "makamı kötüye kullanma" kavramını makamıyla hakkettiği hediye olarak kabul eden, kendisini hidayette gören en azından bir kişiyi görmedik mi? Uhud Savaşı'nda, Peygamberimiz yanında, yani ashapları arasında, Asr-ı Saadet dediğimiz dönemde, Fahr-i alemin sözünden dönüp de ganimet peşinde koşan Müslümanlar yok muydu? İnançlarına, sadakatlarına şüphe edecek kadar cesaretim yok; kimim ki hüküm getireyim? En mükemmel yaratılmışın da zaafı gözle görmek, onları düzeltmek için ilk ve en önemli adım. Şükür ki her bir miras davasında olduğu gibi bu mirasta da, Genç Müslümanların varisleri arasında olan miras davasında birileri maddi, birileri duygusal ve manevi mirasına ağırlık vermişlerdir. Hâlâ idealist, hâlâ dinlerine, milletlerine, ülkelerine yararlı ve ak yüzlü olan, "Ben ihanet etmem." deyip sözünde duranlar sayesinde, onlar var oldukça toplumlar da ayakta duracaktır. İşte bu tebliğimin konusu olan Genç Müslüman Örgütü Kadın Kolu üyeleri çocuklarını bu şekilde yetiştirmişlerdir. Allah cümlemizi ihanetten uzak tutsun!

Kaynakça

Behmen, Ö. (2008). *Genç Müslümanlar 1939-2005* (çev. N. Akkuş ve A. Yazar). İstanbul: Kreatif Yayınları.

Türkiye Diyanet Vakfı. (2004). *Kur'an-ı Kerim açıklamalı meâli* (hzl. H. Karaman vd.). Ankara.